

DURANGOKO AZOKA

Editore ofizioaren argiak eta ilunak

 KULTURA / Joxean Agirre

Txalapartako Mikel Sotok gogoratu digun bezala, editore ofizioa aipatu eta askori filmetako irudiak etortzen zaizkie gogora: gizon bat besaulki batean eserita, ondoan kopa bat koñak duela, eskuizkribu bat irakurtzen eta tarteka algarak eginez. Beste askori editoreen ofizioa aipatu eta haien inguruan dagoen legenda beltza etortzen zaie burura eta berehala hasten dira irakurri eta atzera

Carlos Barralek, esate baterako, Garcia Marquezen “Cien años de soledad” baztertu egin zuen eta Argentinako argitaletxe batean kaleratu zuen liburua idazle kolonbiarrak. Gallimard etxeko editore zela, Marcel Prousten “Denbora galduaren bila” irakurri eta baztertu egin zuen Andre Gidek. Ez zen bakarra izan, beste hainbatek gaitzetsi zuten obra hori. Editore horietako batek ohar hau idatzi zion bazter batean Prousti: «Ez dakit zertarako behar dituzun 30 orrialde tipo bat ohean jarreraz aldatuta lo egiteko eroso jarri dela adierazteko».

Kasu gehiago daude, noski: “Harry Porter” ezagunak dozena bat ezezko jaso zituen argitaratu ahal izan baino lehen. Bloomsbury argitaletxeko jabearen 8 urteko alabak eskatu zion azkenean aitari obra hori mesedez argitaratzeko. Agatha Christie, Golding, Joyce, Le Carre, Nabokov.... eta beste asko daude ezezkoak jaso zituzten idazleen zerrendan. Doris Lessingek bere lan bat bidali zuen argitaletxe ezberdinetara beste izen bat erabiliz eta guztiek atzera bota zioten.

Zenbat eskuizkribu irakurtzen dituzte editoreek? Nolako da eze-tza emateko unea? Zein dira editore ofizioak ematen dizkien unerik gozoenak? Nolakoak dira idazleekin dituzten harremanak? Hemingwayren editoreak, Maxwell Perkinsek, idazleari arrantzarako trepetak ere berak erosten omen zizkion, eta, dibortzioak etorri zirenean, bera arduratzen zen emazte ohiekin negoziatzeaz. Bennet Cerfek (Joyceren AEBetako editoreak) lehen aldiz Gertrude Stein Paristik New Yorkera eraman zuenean, hoteletan gosaltzeko croissantik ez zutela jartzen-eta, goizera Manha-

ttango okindegi frantziar bakarre-ra joan beharra izaten zuen gutizia horren bila. Hain adeitsuak al dire gure editoreak idazleekin?

Famatua izan zen era berean Thomas Bernharden eta bere editorearen arteko harremana. Migel Sanchez Ostizek idazle austriarrari buruz idatzi zuen liburuak aipatzen du gaia: behin eta berriz haserretzen ziren, eteten zituzten harremanak, eta bazkari baten bueltan adiskidetzen ziren berriro, segidan berriro haserretzeko. Harreman korapilatsu horren lekuko egun argitaratuta dauden 800 bat gutun gelditu ziren. Gure editoreek ba al dute horrelako eroapenik? Noski, ez dituzte beharbada aurrean Bernhard bezalako jenioak ere. Gai hauen inguruan aritu gara Txalaparta, Elkar, Erein eta Susako editoreekin.

Editorearen lana funtsezkoa da, baina ez da ikusten. JAUREGIALTZO | A.P.

bota zituzten maisulanak zerrendatzen. Eskuizkribuak irakurtzea editoreen lana da, baina ez bakarra. Beren gain dute idazleekiko harremanak zaindu eta idazten ari diren lanaz arduratzea ere. Edonola ere, liburua kaleratzen denean, maketatzailerak, argazkilaria eta azalaren egileak agertzen dira. Editorearen izenik, ordea, ez. Asko hitz egiten da idazleen ofizioaz eta oso gutxi editoreenaz.

MIKEL SOTO • TXALAPARTA

«Nirea bokazioa da»

Editore bokazionala da, lan horretarako jaioa dela dirudi, baina halabeharrez eta txiripaz sartu zen ofizioan. Historiako ikasketak bukatu eta bibliotekonomiako masterra hasi zuen, liburuazain izan nahi zuelako. «Liburuak asko gustatu izan zaizkit, liburuekiko fetitxismo halako bat dut eta nire zaletasun hori ase zezakeen lanbide bakarra liburuazain izatea zela uste nuen. Editore gisa lanean hasi eta urtebetera-edo ohartu nintzen nik benetan ez nuela liburuazain izan nahi, editore baizik. Orain editore lana liburuazainarena baino askoz ere aberatsagoa iruditzen zait».

Espetxetik atera berri, taberna batean ari zen lanean Eider Rodriguezen lekua betetzeko berarekin gogoratu zirenean. Historiako ikasketak egin zituen arren, espetxean Euskal Filologia ikasten hasi zen, literatura gustatzen zitzaiolako. «Gogoan dut dagoeneko lanean ari nintzela anaiak, Iñakik, Jose Mari Espartzarekin topo egin eta honek ea gustura al nenbilen galdetu ziola eta anaiak erantzun omen zion pozik egon behar zutenak haiek zirela, editore lanerako profil perfektua aurkitu zutelako, eta nire merituak zerrendatu omen zizkion: Historian lizentziatua, ezker abertzalearen historian aditua, literaturazalea eta hiru hizkuntzaren jabe nintzela alegia».

Orain hamar urte hasi zen Txalapartan. Orduan banaketa argi bat zegoen, erdarazko liburuaren editorea batetik eta euskarazkoena

bestetik. Oraindik ere Jon Jimenezek egiten ditu gaztelerazko liburu gehienak eta Mikelek euskarazkoak, baina gehiago partekatzen dituzte hizkuntzak. «Saiakera liburu bat prestatzen ari gara euskaraz Jule Goikoetxea, Andoni Olariaga, Unai Apaolaza eta Imanol Kalparsorekin eta berak darama edizio lana, Filosofia ikasitakoa delako, nahiz eta euskarazko saiakera liburu den; alderantziz, gaztelerazko lanak ere egiten ditut nik, banaketa nagusia errespetatzen dugun arren».

Ederra al da liburu bat egiteko ideia bat izan eta hori poliki-poliki gauzatzen joatea? Hori ere editore baten lana izango da, ezta?

Ni gehien betetzen nauen lana da. Zerotik zerbait sortzea bezala da. Oraintxe atera dugu “ETAren historia iruditan”. Ideia bat izan eta hori hezurmamitzea, ez dago gauza ederragorik. Baina editore batek gauza asko egin behar izaten ditu: idazkari, ekonomista eta psikologo ere izan behar du, esate baterako.

Nazioarteko argitaletxe independenteekin harreman estuak dituzue. Lan horiek ere banatuta al dituzue?

Liburu politikoak argitaratzen dituen Contrabandos argitaletxe espainiarrarekin, esate baterako, Jon gehiago egoten da. Nazioarteko elkarteekin beharbada ni gehiago, baina bidaia horiek banatu egiten ditugu.